

EGYENLŐSÉG.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest. 5. Széchenyi-utca 10.

hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI

BOGDÁNYI MÓR

Előfizetési feltételek:

Egész évre házzhoz küldve . . . 8 frt.

Félévre . . . . . 4 „

Negyedévre . . . . . 2 „

Egyes szám ára 16 kr.

AZ EGYENLŐSÉG MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

A „józan“ antiszemita.

Minél magasabba csapkodnak a közlegő választási mozgalmak hullámai, annál inkább szembeötlenek a mélység felülre kerekedő zavaros elemei. Mintha a választási mozgalmak szabadalmat adnának bepiszkitani mindent, a mit a nemzet tisztán szeret látni, felforgatni mindent, a mit megszoktunk jogrendnek tekinteni. És ha e felfogást a legalsóbb, a legselejtesebb elemek tanusítanak egyedül, talán vállat vonva napirendre térhetnének fölötte. De midőn ugyanezt azoknál az elemeknél tapasztaljuk, melyeknek hivatásuk volna a tömeget a törvénytiszteletben és a jogrend megvédésében vezetni, akkor kötelességünk a felszólalás.

A magyarországi alsó klérus egy részét és a néptanítók nagyobb részét értjük.

A kath. vallást szeretik feltüntetni olyannak, mint a mely nemcsak egyedül üdvözítő, hanem egyedüli vallása a szeretetnek is. És épen e vallás papjai és tanítói, a kik tehát kiválólag foglalkoznak a szeretet tanaival és hivatják a szeretet érzelmét a hivek lelkébe is becsöpögtetni, használják fel a választási mozgalmakat arra, hogy gyűlöletet prédikáljanak, hogy a szeretet tanaival homlokegyenest ellenkező türelmetlenséget és vak szenvedélyt oly módon oltás a rájuk bizott nyáj szívébe, hogy az már nemcsak istentelen izgatás a törvényes állapotok ellen, hanem egyuttal a legszembeötlőbb durvaság is minden ellen, a mit a kultura vívmányaiként üdvözlünk. Elvadult hiveiként mutatják magukat az antiszemitizmusnak, és a zsidók iránti gyűlöletet addig növelték, hogy ma már a törvény hivatott őreiről, a magyar nemzet sorsának intézőiről is oly hangon beszélnek, a mily hangon művelt ember nem beszél legutolsó cselédje felől. És ez a durva hang, ez a botránycsinálás dominálni kezd a választási mozgalmak alatt, sőt legtöbb esetben eszközül használják a képviselői mandátum elnyerésére.

Ijesztő mérvben szaporodnak e jelenségek, annyira ijesztő mérvben, hogy aggodalom fog el a legközelebbi napok eseményei iránt is, eltekintve attól, hogy minő nemzedékké nőhet fel az, a mely az ő nevelésükre, az ő gondjaikra van bízva.

És mi az oka, hol van forrása e sajnos látványnak? Az elvakított szenvedély? A bigott gyűlölet? Nem. A forrás az elégedetlenség. Az alsó papság elégedetlen, ezt tagadni nem lehet, ez régi dolog; és annál elégedetlenebb az a néptanító is, kinek sanyaru anyagi helyzetén kívül még vonszolnia kell azt az erős szellemi lánczot, a melylyel az alsó papság a néptanítót a hivatás rokon-

ságánál fogva magához birta kapcsolni. Az alsó papság sulyosan érzi helyzetét, mihelyt összehasonlítja a főpapságéval és az egyenetlen felosztás szembeszökő voltát látja; vannak köztük, kik anyagi helyzetükkel még az összehasonlítás nélkül sem lehetnek megelégedve, mert nyomorognak. A néptanító szomorú anyagi helyzete közmondásossá vált és ezek közt is első helyen vannak a katolikusok. Egyáltalán nem csoda, ha köztük az elégedetlenség tanyát ütött.

De a szeretet apostolait feljogosítja-e ez az elégedetlenség arra, hogy antiszemita legyenek, hogy a zsidót gyűlöljék, hogy e gyűlöletre tanítsák a népet, és e gyűlöletnek akként adjanak és adassanak kifejezést, mely nyílt arczulcsapása minden emberi érzésnek, mely megtámadása a jog és jogrend minden fogalmának, mely közvetlenül is veszélybe dönti őket és követőiket, közvetve pedig csak megnehezíti az egész ország helyzetét, szaporítja a nyomort és lehetetlenné teszi a bajok orvoslására használni az időt? Vagy talán azt remélik, hogy a zsidókat üldözve végre eljutnak oda, a midőn a zsidóságot kipusztítják és az ő vagyontukat önmaguk közt feloszthatják, hogy a zsidók vérén és vagyonán fogják megszerezni bajaik gyógyítását?

Csodálatos jelenség ez, mely kigúnyol minden észszerű következtetést! E bornirt okoskodásnál furcsább csak az a természetellenes tény, hogy az elégedetlenség nyilvánulása nem a szülő ok ellen nyilvánul, hanem egy általános bűnbak, a zsidók ellen tör. A háborgók, az izgatók egyenesen számítanak arra, hogy a hol elégedetlenségüket megszüntethetnék, épen ott fognak leghatalmasabb pártfogásra találni abban az esetben, ha a gyűlöletet másfelé irányozzák. . . .

És ennek a megakadályozására alig birunk óvszerrel. Az államhatalom nem tartja magát hivatottnak közbelépni ott, a hol az izgatás még nem érte el a tettelegesség fokát, a hol a jogkör még csak fenyegetve van, és így tisztán csak a répreszálialakra szorítkozik. Tisztán az értelmiségre, a józanságra, a felvilágosodásra vagyunk szorítva, a miről pedig antiszemitákkal szemben még csak beszélni is képtelenség. Az antiszemitáktól nem lehet azt kérdezni, hogy izgatásaikkal, gyűlöletükkel mit akarnak elérni. Megértük már a raczionábilis antiszemitizmust is, és azok, kik magukat raczionábilisoknak nevezték, ép oly idegenek és távol állók minden raczionabilitástól, mint a menynyiré távol van a részegség a józanságtól. Egyszerűen tagadják, hogy erőszakoskodni akarnak, tagadják, hogy a zsidót kiüzni vagy agyonütni

akarnak, de tendenciájuk csak ugyanaz, a mi az elvadult csőcseléké. Az ugynevezett »józan« antiszemita próklamálják a kezdetet, és a csőcselékre bizzák a többit. Eme »józanokhoz« tartozik most az alsó papság egy része és az ennek járszalagára kötött néptanító. Azt állítják ugyanis, hogy ők csak a zsidó hatalmat akarják megtörni, de ez állítás gyalázatos képmutatás!

Hát minő hatalma van a zsidónak? Iszen olyan gyámoltalan, hogy a legutolsó suszterinas is fülébe dümmögi a zikczené zakczenet büntetlenül.

Ha a zsidóhatalomról szóló antiszemita regék csakugyan tények volnának, akkor bizonyára nem bujtogathatna többé minden éhenkorász a polgári béke és a társadalmi rend ellen.

Gondolkozzanak egy kissé erről azok a bizonyos józan urak és ha csakugyan van bennük még egy szikra abból a sokat hangoztatott »józanságból«, akkor át fogják látni, hogy milyen otromba hazugság az, a mit hirdetnek. A józan antiszemita vagyis az alsó klérus és a néptanítók egy részének antiszemizmusa csak abban különbözik a csőcselék antiszemizmusa, hogy a »józanok« óvatosan bujtogatnak, a csőcselék pedig vakmerően támad.

Mindakettő veszedelmes ellensége az állam és jogrendnek és ha a kormány a fenyegető veszély előtt szemet huny, akkor nemsokára a magyar társadalom olyan válság elé kerül, melynek következményei ez idő szerint kiszámíthatatlanok.

Stöcker beszámolója.

Berlin, április 27-én.

»A hét jól kezdődik,« mondá a tolvaj, midőn hétfőn reggel akasztani vitték. Bocsássa meg szerkesztő barátom ezen kőkorszakbeli adomát, de nem adhatok jobbat mert az én lelkem dülő fájdalommal telve, az én szívemet a »Hunyady János« forrásnak valamennyi keserősége járja által. Olyan betegnek érzem magamat, mintha elvtársunk, a dicső Szalay Imre, saját gyártmányu boraiból

ittam volna, vagy mintha a »Fületlenség« három vezércikkét olvastam vón' el. Nincsen többé becsülettudás ezen világban, csak azt hebeghetem el reszkető ajakkal: »oh mádi, jöjjön el a te országod! hamis próféta mondd el nekünk, mi rejlik a jövő méhében! mert te, csakis te jósolhatsz igazat. mióta az antiszemita papját saját kerületében füttyölték ki!

Hétfői napon történt, a nap vérpirosan jelent meg a láthatáron, mintha sakterkés ontotta szüzlányvérbé lett volna mártva. Stöcker ballábát dugta ki először az ágyból, aztán megint a jobbfelőlít. Hogy nem megfordított rendben cselekedte, annak is csak a gyilkos, hitszegő, uzsorás, templomgyujtogató (a többi czimeket rövidség kedvéért elhagyom, tessék azokat szerkesztői lelkesültséggel és kék czeruzával kipótolni,) annak is csak a zsidóság volt oka. Utána jártam a dolognak és kiszimatoltam, hogy miként történt. Figyeljen szavaimra és bámuljon a sémi törzs irtózatossá fufangján. Megvesztegették a nagy próféta cipészét, ki olyan rosszul készítette Stöcker ur cipőit, hogy ballában tyukszem támadt. Azért dugta ki először a balfelőlí járógépet. Azért, oh csak azért! Engedjen lélekzetet vennem (Az alatt átizenhet a nyomdába, hogy lássák el magukat kellő számu ritkított betűkkel, mert a mi most jön, az csak ritkítottan mondható el, Van-e elég felkiáltó jel készletben?) A mint mondtam, a nap vérpirosan lebegett a láthatár felett, még pedig a siegen-wittgenstein-bodenkopfi láthatár felett. Ez a neve a Stöcker ur választókerületének. Ide jött ő, a nagy férfi, hogy a londoni diadalutról referáljon hiveinek. Emberszerető érzélemmel volt telve szíve, bal oldalzsebében pedig a szép tisztára lemásolt szónoklat, melylyel a vérszopó, nép vérén lakomát csapó s. a. t. fajzatot tönkre akarta tenni. Minden rendjén volt. Rohling ur sürgönyben küldött néhány új idézetet az általa felfedezett talmudból. Istóczy áldását küldte, Simonyi a rettenetes néhány vezércikket bocsátott rendelkezésére, meg a »Grenzbote« egész évi folyamát, Verhovay az utolsó »Gyula«, azon tollat, melylyel a csángópénzeket jegyezte. Ki mert volna a sikerben kételkedni?

TÁRCZA.

A honfoglalástól a szabolcsi zsinatig.

(890—1092.)

— Dr. Kohn Sámuel budapesti rabbi legújabbán megjelent munkájából. —

Nevezetes, hogy az Árpád-ház kihalta után egész a mohácsi vészig, tehát oly időben, mikor a bevándorló külföldi zsidók által előzölött és a Nagy Lajos alatt bekövetkezett számkivetésben elzüllött régibb magyar zsidóságnak még csak vajmi csekély maradványai voltak, a zsidók nevei közt még elég gyakran találkozunk magyar nevekkel, a minők például: Farkas, Nyúl, Szarvas Fekele és Kis ³²⁾

Az eddig felhozottaknál még jellemzőbb és tanulságosabb az, hogy a régi magyar zsidók gyakran magyar nőkkel vegyes házasságra keltek, a mit még a kereszténység is eleintén hallgatagon eltűrt, míg végre a szabolcsi zsinat 1092-ben ez által concubinátusnak tekintett házasságokat szigoruan eltiltotta, de mint e tilalom későbbi ismételései mutatják, sokáig siker nélkül. ³³⁾ Az efféle vegyes házasságokkal régi időben más országokban, mint például a keleti s nyugati római birodalomban, Spanyol és Franciaországban is találkozunk. De az ilyen házasságok hosszabb és bensőbb együttélést, oly régi, s oly szorossá vált viszonyt föltételeznek zsidók és nem-zsidók közt, a minő például a fentnevezett országokban kifejlődhetett, hová a zsidók részben már birodalmuk felbomlása előtt, részben pedig nem sokkal szétszórásuk után eljutottak, s a hol azokat a népeket már ott találták, a melyekkel

később, miután századok folytán velök megbarátkoztak házasságra is szoktak kelni. Ily hosszabb együttélés s ily benső viszony pedig a magyarok közt, kik csak a IX. század utolsó tizedében jelentek meg Pannoniában, s az általuk ott talált zsidók közt, a kik még származásra, nyelvre s életmódra nézve is nagyon elütöttek tőlük, nem jöhetett létre oly rövid idő alatt, hogy az egyháznak már 1092-ben, tehát alig hogy uralmát Magyarországon megszilárdította, föl kellett volna lépnie a zsidók és nem zsidók közti házasság ellen, a mely, akár rendesnek és törvényesnek, akár vad és törvénytelen házasságnak tekintették is az illető felek, akkor már mindenesetre régi, mélyen meggyökeresedett szokás volt. Hozzá járul még az is, hogy a durva kizárás, melyet az európai zsidók az élet minden viszonyában tapasztaltak, náluk végre vallásos jellegű elzárkózást szült. Ennélfogva 1092-ben, mikor a szabolcsi zsinat legelőször tiltotta el a szóban forgó házasságokat, európai, vagy mondjuk: született zsidók, a minők a magyarok által Pannoniában talált zsidók voltak, máshitűekkel: keresztényekkel, vagy pogányokkal, már vallásos aggályoknál fogva sem keltek volna bárminemű törvényes, vagy törvénytelen házasságra, legalább nem oly sürűen, hogy az egyház figyelmét s ismételt tilalmait fölkelthették volna.

Ha azonban a magyarokhoz csatlakozott, részben zsidóhitű kozárookra gondolunk, a kikkel a magyarok, mint rokontörzsekkel és szövetségeseikkel már régibb lakhelyeiken összeházasodtak (fent. 13. l.), továbbá még aztán maguk a magyarok közt levő zsidóhitűekre is: akkor e vegyes házasságokat, de még azt is könnyen megérthetjük, hogy az egyház csak ismételt tilalmak által tudta őket megszüntetni.

E házasságok, melyeket a diadalmas kereszténység vadoknak és törvényteleneknek bélyegzett, rég gyakorolt s ennélfogva a népeletben mélyen gyökeresedett szokást

³²⁾ Okiratok 52. sz.; 1. még e könyv utolsó fejezetét.
³³⁾ L. alant. III. könyv, 1. feje. és Függelék IV. sz.

A láthatár még mindig vörösös volt. Tán előre pírult el azok felett, mik itt történni fognak? A Rothschildek párisi, londoni és bécsi irodájában szokatlan sürgés-forgás volt észrevehető. A »Kagal« kasszájából utnak indultak a milliók. Tudta ezt a nagy férfi, de nem rendült meg. Csak a fájós ballábára rakott borogatásokat. Várta a küldöttséget, mely eljön érte, hogy a siegen-wittgenstein-bodenkopfi forumra kísérje. De a küldöttség nem jött el. Meg volt vesztegetve a gyalázatos! A nagy próféta tehát abanagyta a borogatást és mivel a hegy nem jött el Stöckerhez, Stöcker ment el a hegyhez. A nagy vásártér (itt szokták megtartani a marhavásárokat, ami magában véve is jó omen!) csak úgy nyüzsgött a lábtyüművészet, asztalosság sat. leendő képviselőitől; a valódi képviselő tehát elemében volt. Kitárultak ajkai és dőlt belőlük a jósigé. Izrael konkolyos vetése földig hajolt a vádak zugó zivatarától, Rothschild Wertheim-kasszájának ajtószárnyai kipattantak, rémület támadt egyszerre az istentelenek táborában. Most vagy soha valósul, amit a nagy Vadnay (az Andor) előre mondott Köcskemőten: Jaj neked, Sémnek törzse, elpusztulsz a föld színéről.

De mi ez? Jól látnak-e füleim, igazat hallanak-e szemeim? Fütty, valóságos fütty szakítja félbe a malasztos csendet. Macskazene a szónak teljes értelmében lármázza tul a prófétát. A »Kagal« milliói dühöngnek itt, Rothschild ez a te kezéd!

(Szerkesztő barátom! Milyen boldogok volnánk mi ketten, ha most a siegen-wittenstein-bodenkopfi területen csak egyetlen ludtalpu zsidót is böngészhetnénk. De nincs! Mert olyan az az átkozott faj, hogy mikor az igazi antisemita megkivánná őt, csupa gonoszságból tagadja meg létét. Oh a gyáva! Ugy-e, hogy gyáva?)

Stöcker ur méltó felháborodásában rögtön elcsapta magától az egész siegen-wittgenstein-bodenkopfi területet. Nem tartja többé méltónak arra, hogy általa képviseltesék a birodalmi gyűlésben. A kétségbeesett választók bizonyos Schmidt nevű egyént kértek fel arra, hogy jelöltjük legyen. A mint neve is mutatja, nem egyéb ez közönséges kovácmesternél, ki csupa gonosz akaratból egyetemi tanárságot vállal el, hogy a világot tévutra vezesse kiléte

képeztek. E szokás pedig nem magában Magyarországon keletkezett, a hol, hogy ismételjük, ily rövid idő alatt és ebben a korszakban nem is keletkezhetett volna, hanem ezt a magyarok a Kaspi-tenger vidékéről hozták új hazájukba. Itt is csak nehezen hagyták föl vele és csak akkor, miután az egyház már arra tanította volt őket, hogy a köztük levő zsidóhitűek, vallásuknál fogva, megszűntek oly magyarok vagy kozárok lenni, a minők azok, a kik a kereszténységet elfogadták.

A honfoglaló magyarokkal bevándorolt zsidóhitűek mellett a magyarok által már itt talált, valamint a később bevándorolt zsidók is egészen más elemet képviseltek. Az előbbieket sajátkép ázsiaiak és, ha az általuk elfogadott zsidó hitet nem tekintjük, telivér magyarok vagy kozárok voltak, a kik kezdettől fogva minden viszontagságban s küzdelemben osztzkodtak a nemzettel, melyhez a közös multon, közös származáson s nyelven, közös sorsou és érdeken kívül még a sógorság kötelékei is szorosan hozzáfűzték őket. Az új hazában mint egy hódító s harcias nép szabad gyermekei, mint a fegyverrel szerzett föld urai léptek fel, kik diadalmas testvéreik minden jogát s a honfoglalás sikerének minden előnyét s vívmányát élvezték. Az utóbbiak a nyugateurópai zsidóság legszélő tagjai és a magyarokkal szemben, fajra és nyelvre, idegenek voltak. Velők a honfoglalók úgy bántak, mint a többi benszülöttel: ha ellentálltak, levették; ha önkénynt hódoltak, meghagyták őket előbbi viszonyaikban. Ezek a benszülött zsidók, az e korbéli zsidók módjára, a fegyverforgatástól már rég elszoktak, és mint látni fogjuk, úgy mint a szomszéd országokban élők, kereskedéssel, némi kézműiparral és földmiveléssel is foglalkoztak.

Az éles ellentét, mely köztük s a magyarokkal érkezett hitfeleik közt, származásra és nyelvre, társadalmi állásra s életmódra nézve fennállott, szükségkép vallási és szellemi életükben is nyilvánult. Világos, hogy a zsidó

felett. De mi résen vagyunk! Gyermekkoromban ismerem egy Schmidtet, ki csirketolvajlás miatt be lett csukva. Ki tudja, nem azonos-e a mostani követjelölttel?

Te pedig. Siegen-Wittgenstein-Bodenkopf, készülj a legvégsőre! El fogsz törültetni a föld színéről! Jaj neked, kétszeres jaj!

(Attól tartva, hogy már kifogyott a ritkított betűből, bezárom leveletem és maradok hive) *Germanicus.*

Istóczy és Simonyi.

A magyarországi antiszemizmus e firma alatt folytatja üzemeit és terjeszti áruit: a szennyes röpiratokat és a veszettségtől habzó ujságlapokat. Istóczy vezeti az antiszemizmus üzleti könyveit, ő kezeli a pénztárt, ő tartja fenn a vidéki kommitensekkel az összeköttetést, ő angazsérozza a népámitás és bujtogatás ügynökeit s ő adja ki nekik a stratégiai napiparancsokat. Szóval Istóczy az üzlet feje; Simonyi Iván pedig csak a lába. Olyan az utóbbi állása mint az ugynevezett »mindenesé« a kit fel szoktak használni a leggorombább és a legkényesebb természetű munkákra egyaránt. Csak vezérelni nem engedik. Simonyi is princzipális ugyan, de csak teoriában; mikor cselekvésre kerül a sor, ő neki soha sem szabad saját esze után járni. Semmit sem tehet, hacsak a firma főnöke, Istóczy, jónak nem találta.

Eleinte beleegyeztek ez ügyrendbe, mert nem volt az antiszemiták közt, ki Istóczynak konkurencziát csinálhatott volna. Hivei a szellemi proletárság azon elemeiből csoportosultak, melyek az antiszemizmus révén nem politikai szerephez, hanem csak pénzhez akartak jutni. Az utóbbi évben azonban e társaság képe sok tekintetben megváltozott, olyan elemekkel gyarapodván, melyek, miután a fosztogatásra kevés a kilátás, jobbnak találták az antiszemitaságból politikai tőkét verni. Ez a tendencia sok írni és olvasni tudó egyént sodort az antiszemita körbe, ami Istóczy

hitre tért magyarok, vagy kozárok felvett vallása sok tekintetben egészen más volt, mint az, melyet a született zsidók a századok hosszú sorain őseiktől örökölték, és amazoknál koránsem verhetett az oly erősen s mélyen gyökeret, mint ezeknél. A költözködő, hadakozó, pogány véreivel házasságban élő s velők rablókalandokra járó zsidónak vallása természetesen csak bizonyos hitágazatokra s némi külsőségekre szorítkozhatott. Ő nem fogadhata el mindazon szigorú törvényeket és vallásos gyakorlatokat, melyek, a külvilág ellenséges fellépésének hatása alatt álló zsidó theologia sajátos fejlődése következtében, a középkori zsidók családi s társadalmi életét a külvilágtól mindinkább elszigetelték. Ez volt az oka, hogy a magyar zsidók még 1050 körül vajmi keveset törődtek a szombat megünneplésével, hanem munkájokat szombati napon is szokták végezni, mit többi hitfeleik a legsúlyosabb bűnnek tekintettek. Tehát vagy másfél századdal a magyarok beköltözése után sem szokhattak még hozzá kerülni a szombati munkát, melyet egész életmódjuknál fogva tán nem is kerülhettek. Az a szembeötlő különbség, mely köztük s a többi, különösen a szomszéd német zsidók közt a vallás gyakorlatára nézve fenforgott, ismeretes dolog volt, és az akkori theologiai tekintélyek rendkívüli intézkedésekhez is folyamodtak, hogy a magyar zsidók vallásos közönyének elejét vegyék.³⁴⁾ Sőt a zsidó vallásnak külső nyomás hatása alatt kifejlődött e szigorú gyakorlata, valamint akkori tudománya is, valószínűleg épenséggel ismeretlen volt a magyarokkal bevándorolt zsidóhitűek s közvetlen utódaik előtt. Hisz ők a többi zsidóságtól elszigetelten s egészen más viszonyok közt éltek: a középkornak a zsidókra gyakorolt befolyását nem érezték, valamint az akkori theologiai tudományokról is csak vajmi csekély ismeretök volt. E tekintetben bizo-

³⁴⁾ L. alant, Függelék, II. sz.

auguri tekintélyét nagyon alászállítani kezdé. Istóczy érezte tekintélyének hanyatlását és olyképen igyekezett segíteni a bajon, hogy azokat protezsálta legjobban, kik neki vakon engedelmeskedtek.

Az országgyűlési antiszemita párt alakulásánál először tűnt ki a főnök jól titkolt hátsógondolata.

Verhovayt, akinek megnyeréseért annyit fáradozott, annyit áldozott, a klub tagjai közé felvenni nem akarta. Ezt egyszer nyíltan ki is jelentette, mikoregy értekezleten arról volt szó, vajjon Verhovay lapja, a Függetlenség, párt-közlönynek tekintes-e? Istóczy attól tartott, hogy Verhovay, a ki sokkal ügyesebb és merészebb nálánál, az ő kezéből kiragadja a vezérszerepet. A vezérséghez való szívós ragaszkodása az oka annak is, hogy politikai kérdésekben határozott színt vallani és egy országgyűlési párthoz csatlakozni nem akar, jól tudván, hogy az se a kormány-, se mérsékelt ellenzéki-, se függetlenségi párti állapot egy antiszemita generalis állásának legjobban felel meg.

Szalay Imre, kit Istóczy nagyon szeretett volna klubjának megnyerni, az egyedüli volt, aki magát befogni nem engedte és az antiszemita klubba való lépést azzal az indokolással utasította vissza, hogy ő nem lehet tagja egy olyan országgyűlési pártnak, a mely a legellentétebb politikai elemeket egyöntetű akcióra gyűjti össze. Az eféle közület csakis tagjainak elfeladása árán létesülhet.

Simonyi, a ki szintén függetlenségi pártinak vallja magát, elvek dolgában nem olyan szigorú és oda szegődött Istóczy mellé antiszemita zászlóvivőnek.

Nagy és beteges ambícióju ember ő, ki, miután a többi országgyűlési pártokban észre sem vették, örvendő ragadta meg az alkalmat, hogy olyan pártba lépjen, hol rajta kívül még csak egy »nagy férfi« van: Istóczy.

Később azonban szomorodott szívvél kellett tapasztalnia, hogy Istóczy nem enged neki akkora befolyást, mint a milyenre ő aspirált. Azt hitte,

hogy ő lesz a magyarországi antiszemitizmus »jobb keze«, mely korlátlanul intézkedhetik bel- és külföldi ügyetek lebonyolításában, de csalódott. Valahányszor hozzá fordultak, vagy ha ő fordult másokhoz, Istóczy mindig olyan színben tudta feltüntetni, mintha az ő hozzájárulása nélkül Simonyival hiába terveznének. E napokban is előadta magát egy olyan eset, melynél Simonyi a princípálist akarta játszani és tenni valamit, a mire nézve a főprincípális, Istóczy, nem adta meg az engedélyt.

Az eset választási eset. És mivel hogy választásoknál anyagi és személyi mozzanatok szoktak felmerülni, e két mozzanat volt az, a min e kiváló antiszemita férfiak körülbelül hajba kaptak.

Antiszemita körökben ez az Istóczy-Simonyi krízis képezi a legélénkebb megbeszélés tárgyát. Vannak, kik Istóczyt kellemetlen modora miatt »detronizálni« kívánják, mások pedig Simonyit kárhóztatják, mint olyant, ki »a józan antiszemitizmust kompromittálja.«

Heine Henrik, a ki tudvalevőleg találóan jellemezte az embereket, erről az egész dologról azt mondaná:

Es will mich schier bedünken,
Dass sie alle beide . . .

Argus.

Magyar iskola-egyesület.

Ilyen című egyesület keletkezett legutóbb a fővárosban a berlini Schulverein mintájára, de kevésbé merész tervekkel. Nem fog jogtalanul idegen határokon túl markolni, hanem megelégszik majd, ha nemzeti nyelvünk, erkölcsünk és jólétünk fontartására és terjesztésére ha nem is az egész országban, de legalább a fővárosban indíthat jótékony mozgalmat. Hogy polyglott hazánkban nem csekély dolog a magyarnak az uralkodó-faji állást megtartani, az tagadhatlan. Nem csoda tehát, hogy azok, kik e nemes célt szívükön viselik, minden megengedhető eszközt megragadnak ennek előmozdítására. Az első és főfeladat tehát a nyelv által a magyar állameszme megszilárdítását elősegíteni.

Most tehát az idegen fajoknak a nyelv terén történő

Még jellemzőbb e tekintetben az a tény, hogy azok közt, kik a középkori nagy zsidó uradalmat teremtették, minden országból, még a Magyarországgal szomszéd Stírria, Ausztria, Morva- és Csehország, sőt még Lengyel- és Oroszországból való jeles tudósokat is találunk; csak Magyarország nem járult századokon át e zsidó hittudósok díszes nagy sorához. Itt csak az irodalom véghanyatlása korszakában, és akkor is csak egyetlen egy magyar zsidóval találkozunk: a XV. század második felében élő Nagyszombati Ájzokkal. E nevezetes körülmény szintén azt bizonyítja, hogy a magyar zsidó őslakosság a többi európai zsidóktól különvált elemet képezett, a mennyiben tulnyomó része nem született zsidókból, hanem a zsidó vallásra tért pogányokból állott, úgy hogy a többi zsidók szellemi munkájában sokáig egyáltalán nem, s később is csak aránylag igen csekély mértékben vett részt.

Ugyanezt igazolja, csak hogy egészen más irányban, néhány későbbi, apróbb, s magában véve nem épen nagy jelentőségű tény is. E tények azonban egészen más színben tűnnek föl, mihelyt ebből a szempontból tekintjük, mert szintén ama tartós befolyást jelölik, melyet a magyarokkal jött zsidóhitűek Magyarország összes régibb zsidó lakosságára gyakoroltak.

I. (harczkedvelő) Fridrik, osztrák herceg, 1224-ben kiadott zsidótörvényét IV. Béla 1251-ben egész terjedelmében s eredeti fogalmazásában elfogadta, a szöveget csak ott változtatván meg, a hol épen Magyarország különös viszonyai megkivánták.³⁶⁾ Az ő példáját nem sokára Cseh-, Morva- s Lengyelország királyai, valamint Szilézia hercege is követték. De míg ezek változatlanul vették át az osztrák zsidótörvény ama cikkelyét, mely azt mondja, hogy a zsidók számára, ha valakit, mint orgyilkost gyanu alá fognak, a gyanusított ellen bajvivő

³⁶⁾ Béla zsidótörvényéről I. bővebben alant III. könyv 3. feje.

nyára alantabb állottak a benszült zsidóknál, a kik nem igen különbözhetek morva, osztrák, bajor, vagy egyéb szomszéd országbeli hitfeleiktől, habár ezekkel a hittudományra nézve később sem tarthattak lépést, reszint azért, mivel a zsidó tudományos életnek spanyol- s franciaországi, valamint rajnamelléki központjaitól távolabb estek, reszint pedig azért, mivel a tekintélyre s valószínűleg számra nézve is tulsúlyban levő magyar és kozár hitfelek közt nem voltak oly környezetben, hogy a zsidó theologiai tudományok felvirágozhattak volna. Sőt inkább olyan szellemmel s életmóddal jutottak itt érintkezésbe, a mely a többi zsidók szellemétől s élete módjától nagyban elütött.

Mindezekre nézve nagyon tanulságos, hogy a magyar zsidók még a XIII. század első felében, mikor a theologiai tudományok a többi zsidóságnak majdnem egész szellemi életét betöltötték, a vallás dolgaiban egészen tudatlanok voltak. Fontosabb kérdésekben csak úgy tudtak eligazodni, ha valamely külföldi tekintélyhez fordultak, mint például a nyitrai zsidók 1250 körül; vagy csak úgy, ha történetesen valamely külföldi tudós került hozzájuk, a kihez kérdéseikkel fordulhattak, mint például az esztergomi és budai zsidók 1217 körül. A XII. század vége felé a legtöbb magyar zsidó község, »hol« — azt mondja az egykoru tudósítás — »hittudósok nincsenek,« még arra volt utalva, hogy jött-ment embereket fogadjon föl előimádkozónak, rabbinak és tanítónak. Sőt még olyan helyzetbe is juthattak, hogy az isteni tiszteletet sem végheztehették, csak azért, mivel a községben nem volt senki, a ki tudott volna előimádkozni, vagy az imarendet kellően ismerte volna.³⁵⁾

³⁵⁾ Ez adatokra nézve, a melyekre még visszatérünk, l. a forrásokat: Jiczhákben-Mórah, Or-Zárna, I. 113. feje. 48 l., I. 366. feje., 101. l. és Rothenburgi Mair ben-Báruk, Döntvénytár, lemergi kiadás 112. sz.: v. ö. Kohn, i. h. 55—57. l.

tökéletes megmagyarosodásán van a sor, s azt hiszem: főleg erre kíván hatni a magyar iskolaegyesület.

Egy egyesület azonban csak igen szűk korlátok közt mozoghat és nagyobb szerű eredményeket épen nem hozhat létre. A magyarosítást, a mint voltaképen meg is tették, társadalmi alapra kell fektetni. Igaz ugyan, hogy ez rendszerint egy kis reakciót szokott szülni, de utóbb, mint minden, megtalálja a maga kerékvágását. Mikor nálunk néhány év előtt a magyarosodási mozgalom megindult, első sorban a hazai zsidóságot szólították föl a részvételre. Megengedem, hogy akkor még volt oly részük, mely buzdításra szorult, de egyéb hazai fajokat vagy felekezeteiket vévén tekintetbe, a zsidók hazafisága iránt bizalmat tápláltak. A többi nemzetiségeket fel se szólították, mert nem bíztak abban, hogy a tót, szerb, oláh és német lakosság elég hazafias érzelmű ily mozgalom támogatására, a mi már magában is elég jellemző, különben igazolt is volt e tartózkodás, mert észrevették a magyarelles hangulatot és hazafiatlan törekvéseket, melyek az emitett nemzetiségek nagyobb részében gyökeret vertek. Ezzel szemben nem tagadhatja a legsötétebb lelkű antiszemita sem, hogy mennyire magyarosodik a zsidó kézben levő kereskedelem, mily magyar érzelm honol a zsidó családok legnagyobb részében, hogy magyar vidéken lakó zsidó más nyelven nem is beszél mint magyarul, sőt az idegen nyelvű helységeken a jegyzőn kívül rendszeren a zsidó az egyetlen, ki magyarul tud. És mit látunk? A legutolsó napszámos nagyobb nyugalomban költi el darab kenyerét, mint a zsidó, bármely magyarfaló szász vagy román izgató is több tiszteltnek örvend, kevésbé akadályoztatik a létért való harcban és a közpályákon való előrehaladásban, mint a leghazafiasabb zsidó polgár. Amazokat keblökön melengetik mint a kigyókat, tőlük nem veszik rossz néven, hogy régi egyenjoguságuk dacára ma is ott vannak magyarság dolgában, a hol 200 év előtt; de a zsidónak magyarosodását bizonyára jün gyanánt veszik, különben nem részesítenék őket annyi kiméletlen támadásban, nem fogadnák őket oly hidegen még ott is, a hova a legmelegebb érzelmekkel mennek, a haza oltára előtt. Pedig milyen szépen indult meg a magyarosítás, mikor az antiszemitizmus még nem hintette el a gyűlölet magvait, melyekből mindkét részre kár, a vetőre pedig ezen fölül szegény is háramlik. Antiszemiták okai sok más bajon kívül annak, hogy a magyarosodás, ha meg nem is állapodott, de lassabb menetet nyert. Nem mondom ezzel, mintha a magyar zsidóság hazafias érzelmei kihültek volna, ellenkezőleg, mint a martir elveihez, ugy fogunk

mi is ragaszkodni a joghoz, hogy magyarokká vagy inkább magyarok legyünk, s ha millió antiszemita mondja is, hogy nem vagyunk azok. De a zsidóság egy részének magyarosodása még csak gyenge virágában van, ezt a részt félttem, hogy megfosztotta hazafias működésnek gyümölcseitől egy időre az antiszemitizmus fagyos lehetete. Vigyázzunk! A magyar faj csekély és szaporátlan, s minél több az antiszemitája, annál szaporátlanabb; mert ezeknek exisztenciája hozza ezt magával; azért legyenek rajta a józanabbak, hogy ez undok viszályoknak minél előbb vége legyen, s a kitagadott testvér visszatérhesse a békés házi tűzhelyhez, Tegyük meg saját jól felfogott érdekükben!

B. S.

Iparoligok.

Az ipartörvényjavaslat tárgyalásánál nem egyszer észlelhettük, hogy bizonyos jó urak ez alkalmat sem mulaszták el anélkül, hogy némi czélzást tegyenek a zsidóra, mint a ki nem igen foglalkozik az iparral, mely tulajdonképen csak a keresztények keresetága. Ama szemrehányás, mely szerint a zsidó az ipartól távöltartja magát, nem új, felhangzott e vád már többször, de mindig igazságtalanul.

A zsidó örömet foglalkozott volna iparral, de nem hagyták dolgozni. Az ipart a régi zsidó legtöbbször becsülte és üzte volna mindig, ha neki is megengedték volna. Az 1840-iki országgyűlésen a zsidó emancipáció első szószólója így festé a zsidóság állapotát. »Ha a zsidó földmive; akar lenni, mennyi bajjal kell küzdenie, sőt nagyobb birtok vásárlásától a h. tanács tiltja el, ha pedig a zsidó m e s t e r s é g e t a k a r t a n u l n i, k e r e s z t é n y m e s t e r f e l n e m v e s z i, c z é h b e s o h a s e f o g a d t a t i k.« Ez volt a zsidó földmivelés és ipar akkori hátráltatása. Mikor 1867-ben a zsidóknak megadták polgárjogai, azok egy része kapához fogott vagy műhelybe sietett, és ma már csak az antiszemitizmus elvakultsága nem látja, hogy a zsidó dolgozik.

Vajjon mivel szerzi meg kenyerét a munkásosztály, melynek nagy része zsidó, ha nem munka által? Vagy nem találunk a legnehezebb foglalkozás, nemek közt számtalan zsidót? Nincsenek zsidó gyári és bányamunkások? Az antiszemiták, kik naphosszat korcsában ülnek,

állíttassék: IV. Béla e határozatot úgy módosította, hogy »az efféle ügyet párbaj által akarjuk eldönteni.«³⁷⁾ Más szóval, az osztrák zsidótörvény, s ennek nyomán az említett szomszéd országoké is, midőn ez esetben a középkorban divott ugynevezett »isten ítélet«-nek helyt adnak, azt a lehetőséget, hogy valamely zsidó személyesen kívánhat párbajra kelni, egyenesen kizárják, vagy azért, mivel régibb törvények alapján a zsidóktól egyáltalán megtagadták a fegyverviselés jogát,³⁸⁾ vagy pedig azért, mivel a nevezett országokban föl sem teheték, hogy valamely zsidó személyesen kívánhat párviadalt víni. A magyar törvény ellenben általánosságban csak azt rendeli, hogy ez esetben a felek közt a párbajnak van helye, mely szándékos módosítás ugyan nem zárja ki azt, a nem-zsidók által is gyakorolt jogot, hogy a zsidó, maga helyett, fizetett bajvivót állíthat, de szemmel tartja azt az eshetőséget is, hogy Magyarországon maga a zsidó is párviadalra kelhet, mi a többi országokban teljesen számításon kívül esett.

Még későbbi időből való, de azért nem kevésbé tanulságos az a diszmenet is, melyet a budai zsidók 1476-ban Mátyás király s arája fogadtatására rendeztek. Ezt a menetet, mint egy szemtanu írja,³⁹⁾ a község elnöke

³⁷⁾ Az osztrák s ennek nyomán a többi zsidótörvény: mind azt rendeli „nos judeis contra suspectum pugilem volumus exhiberi“, IV. Béla zsidótörvénye, mely e czikkelyt (a 19-iket) idáig változatlanul elfogadta, ennek zárszavait így módosítja: „hujusmodi negocium duello volumus terminari.“ Mint e zsidótörvény részletes tárgyalása alkalmával látni fogjuk, IV. Béla a különben szörül-szóra elfogadott osztrák zsidótörvényen csak ott változtatott, a hol a magyar országos viszonyok a változtatást szükségessé tették.

³⁸⁾ A régibb német törvény a párbaj elfogadására kényszeríti a zsidót; az e korbéli német törvény pedig egyáltalán meg nem engedte, hogy fegyvert viseljen, határozottan fizetett nem-zsidó bajvivóra utalja őt. Stobbe, i. h. 153. l.; v. ö. Schudt Johann Jacob. Juedische Merkwürdigkeiten, Majuai Frankfurt és Lipcse 1714, II. 262. l.

³⁹⁾ Bongars, Schwandner-nél, Scriptorum rer. hungar. II. 143. l. E több tekintetben érdekes tudósítást alantabb (IV. könyv, 3. fej.) tüzetesen ismertetjük.

és fia lóháton, karddal kezökben vezették, és őket még huszonnégy előkelő zsidó, szintén lóháton, strucztollas kalapban és diszruhában követte. Lovagló zsidó előljárók, még pedig huszonhatan, a XV. század második felében, mikor a zsidók Európaszerte a fegyverviseléstől eltiltva, zsidófoltokkal és zsidókalapokban jártak, — ez minden esetre ép oly meglepő, mint rendkívüli látvány, minőt akkoriban, tán Spanyolország kivételével, más európai ország alig mutathat fel,⁴⁰⁾ de a minő még ma sem volna mindennapi. Ez bizonyára régibb időkből való emlék, tán régi szokás volt, mindenestre pedig annak a jele, hogy Magyarországon még a városi zsidók is sokkal később szoktak el a lovaglástól, mint bárhol másutt, — nyilván azért; mivel hajdanta sokkal inkább és sokkal huzamosb időn át hozzá voltak szokva. S annak a magyar diszkardnak is, mely ugyanebből az időből való s melynek pengéjén ezüst dömöczköléssel héber felirat olvasható,⁴¹⁾ más országban szintén alig van még párja.

⁴⁰⁾ Későbbi időből való hasonló jelenetek csak álarczos játékok voltak, mint például az a bohózos diszmenet, melylyel a prágai zsidók 1716-ban IV. Károly fiának születését ünnepelték. Strucz-madarak, négerék, indiánusok, bohócok és törpék közt magyar huszároknak öltözött prágai zsidók, valamint előljárók is lóháton voltak. L. Schudt, i. h. IV. 3. continuatio 167—174 l.

⁴¹⁾ Ben-Chananja X. 241. l. A szóban forgó diszkard jelenlegi tulajdonosa, gróf Andrássy Manó, szíves volt azt nekem megmutatni. A szakértők egyhangulag a XIV. század második feléből valónak mondják. Finom aczél pengéjén, a markolat alatt, kirakott ezüst betűkben olvashatók a szoltár 140. S. és 113. 2. verseinek első felei a héber eredetben. („örökkévaló uram!“ „üdvöm ereje“; az „uram“ és „üdvöm“ szavak közt félkör van és ebben: „Legyen áldott az Úr neve.“ Az előbbi verset nyilván azért választották, mivel folytatása ekkép hangzik: „Te oltalmazod fejemet a csata napján.“) A kard eredetileg valószínűleg a magyar diszruhában megjelenni szokott Mendel zsidó-praeceptor volt, ki a XIV. század végén meg a XV. század elején élt; l. alant. IV. könyv, 3. fej. A szintén gróf Andrássy Manó birtokában levő héber feliratu ezüst érem, mely a Ben-Chananja tudósítója szerint IV. (Kun-) László idejéből való, világosan mutatja az 1609. évszámot, és egyáltalán nem mondható magyar éremnek.

ezt persze nem látják. Vajjon azok a tót gyermekek, kiket a »kézmű és földmívelési egyesület« kiképez, vajjon azok, mondom, képeztetnek-e ki nehéz munkára? A földmívelésre mint már megemlítettük, csak rövid idő óta adhatja magát a zsidó, és mit látunk? Azt, hogy az antiszemitizmus abból is vádat farag. A zsidó szorgalma, találékonysága és takarékosága nem erény, hanem bűn az antiszemiták szemében.

Hány irigy szem néz rájuk csupán azért, mert a földbirtok nem uraskodásra, hanem munkára serkenti őket. Ha a zsidó az ugarból termőföldet csinál, az antiszemitizmus azt kiáltja: ez a föld elzsidósodása. Így ismerik félre a zsidó szorgalmat, a zsidó kitartást. De a zsidó csak dolgozzék, minden kalapácsütés, melyet zsidó kéz idéz elő, hangos tiltakozás az antiszemitizmus hitvány rágalmai ellen; minden barázda, melyet zsidó keze húz a föld hátán, egy vágás az antiszemiták hazug feltevései ellen; minden mag, melyet zsidó kéz bevet, minden kalász, mely ebből kikel, hirdetője a zsidó szorgalom és munkaképességnek. De hogy az antiszemita urak ne kényszeríttessenek minden zsidó munkás kézre ügyelni, olvassák a statisztikát, mely legjobban mutatja, minő rágalom-gyár az antiszemita urak pártja. A legújabb statisztikai kimutatásokból napnál világosabban kitűnik, hogy a főváros zsidóvallású polgárainak tekintélyes része mesteremberekből áll és hogy az iparnak nincs az az ága, a hol zsidó legalább is akkora arányban nem volna képviselve, mint a nem zsidó vallású polgárok.

S. A.

H I R E K.

Azon t. előfizetők számára, kiknek előfizetésük f. é. május elején lejár, lapunk e heti számához postautalványokat mellékelünk azzal a kérelemmel, hogy megrendeléseiket megújítani sziveskedjenek

Az előfizetési pénzek a kiadóhivatalba (V. Széchenyi-utca 10 sz.) küldendők.

A k i a d ó h í v a t a l.

— **Hymen-hirdetések.** Egyik vidéki levelezőnkől a következő érdekes sorokat vettük: »Pécs, ápril hó 23. Tekintetes szerkesztő ur! Minap nagyobb társaságban valék, hol az a bizonyos elkerülhetetlen régi nóta — a zsidó kérdés képezte a beszélgetés tárgyát. Voltak a társaságban filo- és antiszemiták s így a „Függetlenség“ imádói is, kik bámulatos folyékonyssággal tudták elmondani mindazt, ami egy év óta a nevezett lapban zsidóellenes rágalom és hazugság felhalmozva volt. A sok vád közt, megvallom, egy sem hatott reám olyan kinosan, mint az a gunyos megjegyzés, hogy a zsidók a köztük előforduló eljegyzéseket is szeretik nagy dobra ütni, és alig történik zsidó házasság, mely inszerát alakjában nem közöltetnék az olvasni tudó Európával. Hát biz' ez igaz. Én részemről ugyan criment nem látok a dologban, de tény az, hogy kellemetlen benyomást tesz, midőn az ember az inszerátok közt hymen-hireket olvas. Az a körülmény, hogy ezt kizárólag zsidópolgártársaink teszik és hogy keresztény hymen-inszerátot egyáltalán sehol sem olvashatni, legalább is furcsa színben tünteti fel a dolgot. Engedje meg tekintetes szerkesztő ur, hogy ezt az ügyet itt szóba hozhassam, talán hozzájárulhatok ezzel annak a minden esetre abususunak nevezhető szokásnak a megszüntetésére. Ha azt akarják, hogy szélesebb körökben, ismerősök és rokonok tudomást vegyenek az eljegyzésekről vagy az esketésekről, akkor legcélszerűbb a hirt a lapoknak beküldeni azzal a megkereséssel, hogy a szerkesztőségi részben a »hymen-hírek« rovatában közöltessék. Minden lap

megteszi ezt ingyen s így feleslegessé válik a hymen-inszerát, mely igen sok helyen gunyos megjegyzésekre nyújt alkalmat. — r. l.«

— **Bujtogatás.** A bujtogatás egyik legveszedelmesebb neme tudvalevőleg a sajtóval való bujtogatás. Ez megmetyelezi a társadalmat még akkor is, ha a társadalomban nincsen is az erkölcstelenségre való hajlam. Ezt látjuk naponta, midőn olyan férfiak, kik azelőtt minden szép és nemes eszméért lelkesülni tudtak, most az antiszemita szennylapok irodalmi banditáinak vérengző jelzavait hordják ajkukon és készek volnának bármely perczen vagyon és élet elleni merényletek véghezvinni, ha nem félnének még egy kicsit a börtöntől vagy ha nem irtóznának a bitófától. De hát ez nem is csoda, mikor olyan hirlapi vállalatok, mint a milyen például a Kaposváron megjelenő »Népjog«, megjelenhetnek és szabadon hirdethetik, hogy a rablás erény és a fosztogatás dicsőség. A közönség hiába zárkozik el, hiába kerüli az e lapokkal való érintkezést, a szennycsatornák mégis utat törnek magoknak. A »Népjog« titokteljes levélborítékban küldetik szét és a czimzett ilyképen kénytelen megtekinteni a boríték tartalmát. Minden számhoz czédula van mellékelve, melyen esengő hangon »kérlik a lap terjesztését és a köznép közé való juttatását.« Így agitálnak az antiszemiták. A zsidók, kik ellen ez a nemtelen hajsza irányul, nyugodtan nézik ez üzemeket és biznak a magyar nép tisztességében. A kormány azonban, melynek első feladata az ország törvényeinek érvényt szerezni, — szintén nyugodtan nézi ezt a bujtogatást. A népámitás kenyérkeresetté vált és a rablás apostolai erkölcsbirákként szerepelnek. Mi lesz ennek a vége?

— **Ipolyságról** írják nekünk: Tekintetes szerkesztő ur! A szalkai kerületben igen élénk képviselőválasztás igérezik. A szabadelvű párt Podhorszky György urat, a mérsékelt ellenzék pedig Jakabffy István budapesti ügyvédet kiáltotta ki jelöltnek. Sajnos, hogy az ellenzék részéről azzal is korteskednek, hogy a zsidókat kikergetik, ha a mérsékelt ellenzék győz. Ilyen program hirdetése mellett természetes, hogy a zsidók az ellenzéki jelöltet támogatni nem merik. Ám aztán ne csodálkozzanak, hogy a zsidók a szabadelvű párt jelöltjére szavaznak, mert iszen mégis csak furcsa dolog volna, ha a zsidó választó azt a képviselőt kívánná megválasztani, a ki azt igéri, hogy a zsidókat az országból kiverik. És mindennek daczára akadnak ellenzéki kortesek, kik a kerület zsidó választóinak szemére vetik, hogy ők mintegy kommandóra a kormány jelöltjére szavaznak. Mit feleljünk nekik erre?

— **Választási história.** Kurimánról (Sárosmege) írják nekünk: A tapolyi járásban, melyhez községünk is tartozik, dr. Glück Lipót eperjesi ügyvédet kiáltották ki a kerület kormánypárti képviselőjelöltjének. A jó kurimániak, kik dr. Glück urat hirtől régen ismerik, nagy lelkesedéssel járultak a jelöléshez és égtek a vágytól a népszerű kandidátust körükben üdvözölhetni. De még mielőtt dr. Glück az ugynevezett körutat megtehetné volna, történt, hogy Winkler Gyula kataszteri tisztviselő Kurimán községén átutazott. A jámbor falusiak, kik benne a várva várt képviselőjelöltet, sejtették nyomban kocsijához siettek és lelkes ovációk közt leemelték. Winkler, ki e váratlan kitüntetés okát eleinte nem tudta, csakhamar meggyőződött a tévedés felől és igyekezett azt szétoszlatni. De ez nem ment könnyű szerrel, mert a lelkesült atyafiakat csak nagy nehezen tudta kapacitálni, hogy hazafias buzgalmuk vele szemben egészen téves feltevéseken nyugszik.

Vác, 1884. ápril 23. Tekintetes szerkesztőség! A váczi izr. status quo hitközség f. hó 14-én közgyűlést tartott, hogy iskolaszéki elnököt válasszon.

A közgyűlés elnöke Steiner Ignác hitközségi elnök volt, ki az iskolaszék határozatához képest azon jelentést tette a közgyűlésnek: »hogy nyugodt lélekkel és

teljes bizalommal csak akkor nézhetnek a jövőbe, ha a minden tekintetben tapintatos, mivel és az iskola iránt annyi érdemeket szerzett Reiser László ur fogadja el az iskolaszéki elnökséget. Minek után még két választó reflektált azon körülményre, hogy az iskolaszéki elnökség hordereje és fontosságánál fogva, csakis oly férfiura ruházható, aki arra nézve minden tekintetben hivatva van, s így okvetlenül szükséges, hogy Reiser László urat vonakodása esetén is rá kell bírni az elnökség elfogadására, mert őt mint a község egyik kiváló tagját nem lehet nélkülözni. Ő volt az, kinek elnöksége alatt a hitközség iskolája a legszebb virágzásnak örvendett, minél fogva a jövőre is a legbiztosabb garanciát nyújtja.

A közgyűlés erre Reiser László urat egyhangulag iskolaszéki elnökké választotta.

A közgyűlés után nagyobb küldöttség, melyben a tanító testület is képviselve volt, jelent meg Reiser urnál, hogy mint ujonnan választott iskolaszéki elnöknek a község üdvözlét nyújtsa át neki.

A választók bizalmától mélyen meghatva Reiser ur a tisztséget el is vállalta. N D.

— **Keszthelyről** azt a tudósítást vesszük, hogy ott valami Sógor György nyomdásznál antiszemita röpivék készülnek, melyeket egyéb teendők hiányában — maga a kedves sógor visz a piacra eladás végett, sőt a vidéket is körüljárja, hogy undok férczműveivel a köznépet megmételje. Hogy az ottani hatóságok az eféle iratokkal való házálást megtűrik, az csak annak a jele, hogy a belügyminiszter ismeretes rendeletét, melyet nemrég a választási igazgatásokra vonatkozólag kibocsátott, úgy látszik, csak a megyei levéltáraknak szánt becses anyagként tekintik, mely ott nyugszik a többi poros okmányok közt, míg valami jövő századbeli történetbuvár elfelejtett rejtékhelyéből kiturkászsza.

— **A zsidók Lengyelországban.** A Krakóban megjelenő »Reforma« című lap f. év április hó 18-án megjelent száma a varsói kormányzónak a szellemi kiképeztetés, illetve a kongresszusi Lengyelország zsidó lakosságának teljes azonosítására vonatkozólag szükséges eszközökről Pétervárra küldött jelentését közli. E jelentésben az orthodox és a haladóparti zsidók közti harcot rajzolja s a haladópartot, mint az orosz-lengyelországi és galicziai zsidóság ama pártját mutatja be, amely a lengyelekkel való asszimilációra és a zsidóság teljes ellengyelesítésére törekszik s ezért az orosz elemekkel szemben ellenséges indulatot táplál. A jelentés ezt mondja: A zsidó haladó párt két tűz közé szorult, vagy nyíltan a kormányhoz kell csatlakozni, vagy a nemzeti lengyel párthoz kell szegődnie, s a lengyel eszméért küzdenie és így a »lengyel zsidó« közmondásszerű típusát reprezentálni. Fájdalom, az utóbbi eset áll fenn. — A jelentés hangsúlyozza, hogy a felvilágosodott zsidók az 1863-ki felkelés alkalmával kormányellenes magatartást követtek s azt mondja, hogy mindaddig, míg a lengyel intelligencia az orosz államrendszerrel szemben ellenséges érzülettel viseltetik s míg a zsidó haladópart e lengyel intelligenciával akar összeolvadni, az orosz kormánynak saját érdekében az orthodox és konzervatív zsidókat a felvilágosult zsidókkal való harcukban erélyesen kell támogatni, hogy az utóbbiak ellengyelesítő törekvéseit elhatalosíthassa.

— **A pesti izr. leányárva ház,** ezen országszerte ismert minta-intézet javára rendezett jótékonycélú sorsjáték huzása okvetlenül f. évi május hó 1-én fog megtartatni. Az izr. nőegylet buzgó elnöksége elhatározta, a más ily jótékonycélú sorsjátéknál divó elhalasztástól eltérni, ez által ismét a nagy közönség ezen egylettel szemben tanusított bizalmát fényesen igazolván. A nyeremények, melyek ez alkalommal csak értékes és izlésteljes tárgyak, u. pl. az első főnyeremény: két ezüstpól való ritka szép álló csillár és egy nagy rakványból, 2000 frt tényleges értékben áll, a Fischer J. bécsi-utczai porcellánraktárának egyik kirakatában megtekinthetők, és a sorsjegyek vételére, eltekintve az azzal egybekötött szép czéltől, valóban csak buzdítólag hatnak.

— **A budapesti izr. kézmű- és földmívelési egylet** f. hó 27-én, vasárnap délelőtt 10 órakor tartja rendes évi közgyűlését az izr. hitközségi iskolaépület tornatermében

(Dohány-utca, templomudvar). A közgyűlés napirendje: 1. Évi jelentés. 2. Számvizsgálók választása. 3. Az igazgató és 12 választmányi tag választása. 4. A módosított alapszabály tervezete. 5. Jutalmak kiosztása a növendékek közt.

— „Az Anker“ élet- és járadék biztosító társaságnál 1884 márczius hóban benyújtott összesen 608 bevallás 1,478.937 frt. biztosítandó összeggel és pedig: 346 bevallás 829.746 frttal halálesetre és 262 bevallás 640.190 frttal életesetre. — Kiállítva lón 310 kötvény 727.760 frttal halálesetre és 248 kötvény 583.805 frttal életesetre; összesen tehát 558 kötvény 1,311.566 frttal. — A havi bevétel volt 166.010 frt. haláleseti díj és 152.261 frt. betételekben, összesen 318.272 frt. — Halálesetekért kifizettetett 97.737 frt. — Ez évben benyújtott 1826 bevallás 4,385.099 frttal és kiállított 1805 kötvény: 4,081.411 frttal, ugyanezen időben bevétel 1,028.811 frt.; — halálesetekért pedig kifizettetett: 178.003 frt. — A társaság működése kezdetétől fogva halálesetekért kifizettetett 12,450.561 frt. és az 1871—83-ik tülélesi társulás (Associatio) eredm. 23,826.174 frt volt. — Vezérügynökség: Budapest, Gizellatér 6.

Szerkesztői üzenetek.

F. R. urnak, Ujpest. Nem illik lapunk keretébe. A jelenből tessék meríteni, nem a múltból.

S. F. urnak, Simontornya. A tudósítást annak idején felhasználjuk.

S. K. urnak, Káosd. A belügyminiszteriumhoz kell fordulni. A beadványt ügyvéd által készíttesse.

M. L. urnak, Sárbogárd. Utána jártunk, a dolog csakugyan megtörtént; de az illető fél, információink szerint, más elégtételt nyert.

S. S. S., Szeged. Czikke távolról sem érinti azt az ügyet, melynek mi szolgálunk s ennek folytán nem nekünk való.

Társaskör. Köszönjük a kitüntetést. Nem egyedül a szerkesztő érdeme, hanem főleg azon munkatársaké, kik feladatát megkönnyíteni segítik.

Sz. F. urnak, Versecz. Nem volt tudomásunk róla. A könyvet megszerztük. Nem lesz hatása. Nincs benne se tudomány, se gorombaság, de még mulattató ostobaság sem. Vizenyős izelés az egész.

Posonius. Neki szólt.

Pályázatok.

A tizza-dadai izr. hitközség nyilvános elemi iskolájában egy tanítói állás megüresedvén, arra pályázat nyitattik. A pályázók csak okleveles tanítók lehetnek, kik a magyar és német nyelvben teljesen jártasak. Az állomás, mely f. é. május végén betöltendő, 400 frtnyi évi fizetéssel és szabad lakással jár. A megválasztottnak 10 frtnyi uti költség megtérítettik. Folyamodványok az alólírotthoz intézendők.

Tizza-Dada, 1884. április 23.

Swarcz Sámuel.

Szabolcsmegye Tizza-Dob izr. hitközségben egy 400 frttal javadalmazott okleveles tanítói állomás azonnal betöltendő. Kivántatik a törvényes tantárgyakban való képzettségen kívül még a héber és német nyelv tökéletes birása. Pályázók legfeljebb f. é. május 20-ig jelentkezhetnek.

Tizza Dob, 1884. ápril hó 24.

Krausz Mór,
hitközségi elnök.

A eserhádi ker. izr. orth. hitközségében egy 500 frttal és szabadlakással javadalmazott rabbi-állomás a f. é. jul. 1-én betöltendő. Pályázók, kik három magyarországi orth. rabbtól kiállított minősítvénynyel és 4 reál v. gimnáziumi osztály bizonyítványnyal bírnak, pályázati folyamodványaikat alólírotthoz beküldeni sziveskedjenek.

Posta: Ab. Szepsi.

Wohl Lipót,
Makraucz.

Bátorkodom ezennel tiszteletteljesen közzétenni, hogy a Wertheim M.-féle üzlethelyiséget az „arany csizmához Károlykaszárnya, Károly-körut átvettem, és valamint a Károlykaszárnya, 17. szám alatt létező cipőüzletemet, szintén a „Párizsi cipőhöz“ ezimezzel fogom tovább vezetni. A bennem 18 év óta helyezett bizalomért hálás köszönetemet kifejezvé, kérem azt irányomban, továbbra is fenntartani, és én azon leszek, hogy azt minden irányban szoliditás által megérdemljem.

SCHWARCZ JÓZSEF

Károlykört, a Rosner-féle kávéház mellett ajánlja gazdagon felszerelt cipő gyári raktárát nagyban és kicsinyben, saját készítménye által legjobb és legolcsóbb árúknak elismertetett, alapított 1866. évben

Hölgyek számára.

Komod cipők finom nemezről	1.20 — 1.40
Zug-cipő erős dupla talppal	3.50 — 3.80
Finom vikszbőr zug-cipő erős dupla talppal gondolt legjobb fajta	4.00 — 4.50
Finom posztó-cipő vikszbőrrel vagy bagariával borítva	4.50 — 5.00
Ugyanaz orosz lakkal borítva	5.00 — 5.50
Salon lakcipő nagyon finom	4.50 — 5.00
Igen elegáns	4.50 — 5.00
Valódi orosz bagaria csizma egy darabhból, vízmentes igen tartós	9.00 — 11.00

Urak számára.

Házi cipő finom nemezről sarokkal	1.00 — 1.20
Nemez comod cipő hajtókéval, igen elegáns nagy csokorral	1.80 — 2.20
Nemez sötét cipő kőni vagy zuggal két oldalán	2.00 — 2.50
Finom bőr zug-cipő, 16 cm. magas, nemezbelés, dupla talp, a legjobb zerge-, chagrin- vagy borjubőr	3.50 — 3.80
Legfinomabb női posztó-cipő 16 cm. magas, zerge- vagy borjubőrrel borítva	3.80 — 4.00
Ugyanaz orosz lakkal fejelve	4.00 — 4.20
Legfinomabb bundacipő, kőni, báránnyal bélelve hrabant díszítés, bőr bársonyv. posztó	4.50 — 5.00
Legnagy. választ. bálcipőkben szines szatinból	1.80 — 2.50

Minden fentvezetett előálló varrott talppal párja 50 krral drágábbak, továbbá nagy raktár leány-, fiú és gyermekcipőkből a legolcsóbb árakon. Megbízások a vidékről utánvétellel pontosan és lelkiismeretesen eszközöltetnek. Nem illők készséggel kieserőltetnek. **Képes árjegyzékek bérmentve.**

133

Gyöngyösy Imre

ezelőtt

Ersek István

tekeasztal-

és

dákó készítő

Budapest,
kertész utca
27. sz.

Ajánlkozik solid és tartós munka elkészítésére jótállás mellett.

AZ ÉVADRA

ajánlja alulírott dúsan felszerelt raktárát olajfestékek, lenolaj, firnisz, kopál- és borostyán-lakkokban, ugyszintén valódi angol és amerikai kocsifény-máz-festékekben, mindennemű folyó és feloldatlan szobapadozat-beeresztő mázakat legjobb minőségben bámulatos olcsó árakon Ugyanitt mázolási munkák legjutányosabb árak mellett elvállaltatnak.

VASVÁRY FERENCZ

festék- és máz-áruraktár

BUDAPEST, granátos-utca 6. sz. a.

Ismételárusítók tetemes kedvezményben részesülnek.

<p>Three Shilling Hats.</p>	<p>Budapest Sugárút 2 (Foncióre-épület)</p> <p>Bécs Mariahilferstrasse Nr. 22 (Stiftskaszárnya)</p> <p>London Southwark Street (Winchester House).</p>	<p>Csak új kalapok</p> <p>a legdivatosabb forma, legjobb minőség, pontosan kiszámított, yári árakon.</p> <p>urak és fiúk frt. 1.80 számára</p> <p>Selyem cylinderek és frt. 3.80 Chapeaux-Clagues</p> <p>Valódi angol cylinderek, és Allaz-Chapeaux-Clagues frt. 6.80</p>
------------------------------------	---	---

A lakások

tisztán és rendben tartása

minden házban

legtöbb fáradságot ekez.

Végtelen fáradozás után sikerült egy

lakás-tisztító intézetet

alapítanunk, mely a t. háziasszonyokat ezen fáradságtól megkíméli. — Lakások rendbentartására, szobatisztításra, butorporolásra, ablaktisztításra stb. intézetünk a legolcsóbban vállalkozik. —

Szobatisztításra külön osztályt rendezünk be. Havi vagy évi bérletek a legolcsóbb áron.

Kiváló tisztelettel

Az első budapesti

ált. lakás-tisztító-intézet.

Iroda: Váci-körut 1. szám.

ÉRTESÍTÉS.

Tisztelettel értesítjük a t. hitközségeket, hogy az Egyenlőség ezentul mindennemű

községi hirdetések

közöl. Felkérjük ennél fogva a hitközségek tekintetes elöljáróit, valamint a hitközségek lelkesi, hivatalnoki és tanítói karát, hirdeteiket az Egyenlőség kiadó-hivatalának beküldeni, annál is inkább, mert e lap elterjedtségénél fogva legbiztosabb garanciát nyújt a hirdetés eredménye iránt.

A hirdetési díj legolcsóbban szabattik ki.

Az Egyenlőség kiadó-hivatala.

(V. k. Széchenyi-utca 10. sz.)